

exhibuerant, tom. II *April.*; Martenius vero, tom. III *Thes. Anecd.*, p. 1547, ex ms. monasterii S. Germani Antissiodorensis illud emisit. Tandem Vallasius Dacherianum hujus Martyrologii exemplum in Veronensem Hieronymianorum operum editionem a se curatam intulit t. XI, pag. 475. Verum Dacherius ipse, qui illud, ut diximus, primus protulit, negat, se illud integrum Hieronymo asserere tanquam germanum foetum, « cum plures ipso recentiores sanctos constet diversis temporibus cum a clericis, tum a monachis pro libito fuisse adjectos, potissime patronos, aliosque qui anniversario cultu eujusque in Ecclesiis celebrabantur. » Nec tamen exiguo in pretio illud habendum monet: « Similes enim, inquit, passæ sunt accessiones Bedæ, Usuardi, Adonis martyrologia: quapropter cogentur identidem eruditi viri his ipsis Martyrologiis fidem denegare, ni adjecta secernerent. » Dacherii iudicium exscribit, probatque in edmonitione prævia Vallarsius, suppositisque sancto doctori operibus ad censendum hocce Martyrologium consentit; addit tamen, esse lectu dignum, et bonæ præ cæteris frugis opusculum. « Nobis satis sit, Martyrologium hocce, quisquis ejus auctor fuerit, antiquissimum esse, quod doctissimus P. Sollerius in *Præfat. ad Martyrolog. Usuardi*, cap. 1; Bedæ, ac præsertim Cassiodori *De instit. divin. litter.*, cap. 32, confirmat, imo, ut idem Sollerius animadvertit, ex *commun. Catholicorum consensu* (si Henricum Valesium exceperis) Hieronymi nomen præferre posse, atque adeo Hieronymianum tuto nuncupari, tametsi monumenta desint, quibus ipsum sancto Doctori certo vindicemus. »

(6. Martyrologium Romanum parvum, quod cum Adone ab Heriberto Rosweydo primum, deinde a Dominico Georgio accepimus, Hieronymiano proximum ætate est. Illud enim ipsum est, quod S. Gregorius M. memorat. Negant id quidem Valesius in *Exercitatione de hoc martyrologio ad Eusebii calcem, Florentinus Ad Hieron. Martyrolog.* p. 17 seq., et Saussaius *De mysticis Gallie scriptoribus*, pag. 981, seq. Verum hocce Martyrologium satis antiquum esse ostendit Sollerius, *Proleg. Ad Usuard.*, cap. 2, et si quid est, quo illud sincerum non esse vetus Romanum, de quo Gregorius, fere, mea quidem sententia, ad accessiones spectat Græcorum, qui illud ad suæ Ecclesiæ mores Ravennæ, ubi ejus exemplum descriptum fuit, accommodarunt.

(7. Sequitur Bedæ Martyrologium, quod cum sæpe editum sit, Bollandiani studium operamque contulerunt t. XI *Martii*, ut illud quoad fieri posset, suæ integritati restitutum, et a Flori diaconi Lugdunensis, a quo fuerat circa annum 836 interpolatum, additamentis distinctum exhiberent. Neque tamen ad Bedæ autographum satis repurgatum visum Sollerio aliisque nonnullis fuit. In Anastasio Blanchinianæ editionis extat aliquanto purius, et cum Bollandianorum editione collatum ad pervetustum Veronensis

capituli Codicem, de quo Cl. marchio Maffei in *Biblioth. Veron.*, ad calcem *Historia theologica, De Gratia* p. 93. Omitto alias editiones; omitto etiam Wandelberti, Rhabani, Votkeri, Balbuli Martyrologia, de quibus eruditissimus comes Fridericus Althanus in *Dissertatione De calendariis*, p. 20 seqq., et p. 337, 339 seqq.

(8. Ad Viennensis ix sæculo archiepiscopi Adonis Martyrologium progredior. Aloysius Lipomanus Patricius Venetus, ac Veronensis episcopus magno in opere *De vitis sanctorum* tom. IV, illud primum edendum curaverat pag. 150 seqq.; Venetæ a. 1534 editionis. Hanc Adoniani Martyrologii editionem exceperunt duæ Colonienses a Jacobo Mosandro Carthusiani ordinis curatæ, altera a. 1581, altera a. 1586, in appendice ad Surium. Tertiam Antuerpiæ, ex officina Plantiniana dedit cum præclarissimis adnotationibus, et Romano parvo, ut diximus, Martyrologio P. Heriberti Rosweydi; quæ deinde in *Bibliothecis Patrum Parisiensem* a. 1645, et *Lugdunensem* a. 1677 illata fuit. Quartam denique, eamque præstantiorem egregius præsul Dominicus Georgius Rhodiginus Romæ a. 1745 exhibuit.

(9. Ante Adonem nominandus mihi fuisset Usuardus Sangermanensis, nono sæculo monachus, si (quod Baronio, Molano, imo et Mabillonio visum fuit) Adonem ætate præcessisset. Sed præstantissimus P. Sollerius in luculenta Usuardini *Martyrologii* editione tom. VI *Junii, Bollandiani*, primus feliciter detexit, non solum Adone fuisse Usuardum in concinnando Martyrologio posteriorem, sed etiam id potissimum sibi sumpsisse, ut Adonianum Martyrologium contraheret. Benedictinus tamen Jacobus Bovillart, ut Sollerii editionem minus accuratam fuisse ostenderet, Usuardi *Martyrologium* iterum exhibuit Parisiis 1718, in-4º, ad Usuardi ipsius autographum, quod in Sangermanensi bibliotheca asservari non dubitabat. Nolim tamen prætermittas, quæ in litterariis Patrum Trivultianorum Epemeridibus mense Maio an. 1719, pro Sollerio adversus Bovillartii observationes disputata fuerunt. Adi etiam in actis Bollandianis ipsius Sollerii vitam.

(10. « Lectio Usuardini *Martyrologii*, » ut ait eminentissimus Lambertinus *De servor. Dei beatif. et beat. canon.*, lib. IV, p. 11, cap. 17, « ad omnes fere alias Ecclesias propagata est, etiam ad Romanam, excepta tamen Vaticana basilica, quæ suum quoddam habebat Martyrologium, quod hodie etiam in archivio capituli conservatur; ita ut in fine sæculi xv passim in Ecclesiis non aliud Martyrologium legeretur, quam Usuardi. » Itaque hoc Martyrologium illud est « secundum morem Romanæ curiæ, quod emendatum per magistrum Belinum de Padua ordinis Fratrum Eremitarum S. Augustini. » Venetiis prodit *arte et impensis Lucæ Antonii de Giunta Florentini*, anno 1509, illud quoque, quod Franciscus Maurylycus abbas Messanensis ibidem edidit *apud Juntas*; illud etiam, quod a Petro Galesinio

protonotario Apostolico cum notis non contentendis illustratum exit Mediolani ann. 1577, iterumque Venetiis 1578.

(11. Sed tandem Gregorii XIII jussu ad Romani Martyrologii correctionem manum admovit Baronius, et emendatum anno 1584 vulgavit; quod postea sæpius recusum fuit. Potior tamen est, novisque Baronii curis præstantior editio, quæ Romæ an. 1588 Sixto V inscripta exiit. Recognitum tamen fuit a 1632 Urbani VIII auctoritate, illudque cum notis geographicis tabulisque, et Indicibus, per Augustinum Lubinum Augustinianum, prodit Parisiis 1661 et 1679. Novam a Clemente X emendationem subiit Martyrologium Romanum, non tamen perfectam, nisi sub Innocentio XI eaque ann. 1681 typis Reverendæ Cameræ exiit. Inter hujusce Martyrologii editiones eminet quam Benvenuti, anno 1716, exhibuit Franciscus Maria d'Hasta, archiepiscopus Hydruntinus, cum disceptationibus chronologico-geographicis.

(12. Demum Benedictus XIV Romanum hocce Martyrologium accuratissime emendandum suscepit, illudque ann. 1748 Romæ emisit, præmissa insigni epistola, qua de Martyrologio deque sanctis quos, aut primum in illud intulit (in his S. Siricius Papa), aut inde expunxit (nempe Clementem Alexandrinum et Sulpicium Severum), doctissime disserit. Hinc operi titulus: *Martyrologium Rom. Gregorii XIII jussu editum, Urbani VIII et Clementis X auctoritate recognitum; Editio novissima a Sanctissimo D. N. Benedicto XIV P. M. aucta, et castigata, in qua nonnulla sanctorum no-*

SUMMARIUM.

1. Mater prægnans in periculo vitæ, quod nequit aliter evitare, potest sumere medicamenta ordinate directe ad ipsius salutem, quamvis indirecte possint tendere ad foetus nondum animati interitum. — 2. Non potest tamen mater prægnans in tali periculo ob tuendam sanitatem sumere medicamenta ex se, et directe tendentia ad interitum foetus, quamvis nondum animati. — 3. Si medicamentum, seu remedium æque tendat ad sanitatem matris, ac ad interitum foetus nondum animati, potest mater probabilius illud licite sumere. — 4. Quando foetus est jam animatus, certum est, quod non potest mater pro salvanda propria vita licite sumere medicamenta, seu remedia de se directe, et primario tendentia ad interitum ipsius foetus animati. — 5. Nec etiam potest mater licite sumere talia remedia in casu, quo dubitetur, an de facto sit foetus animatus? — 6. In casu autem, quo medicamenta, seu remedia adhibenda æque efficaciter tendant ad sanitatem matris, et interitum foetus animati alioquin desperati, poterit mater probabilius licite ea sumere. — 7. Quidquid negent aliqui. — 8. Dato quod certo, vel probabiliter medicorum iudicio mater simul cum foetu animato ante partum moritura sit, et adhibitis remediis, spes sit, quod saltem mater servari possit, tunc licite potest mater adhibere remedia per se directa, et efficacia ad suam sanitatem, quamvis inde per accidens contingat foetus enecari. — 9. Exstante vero spe, quod proles possit in lucem viva prodire et baptizari, tenetur mater abs-

1. Mater prægnans in periculo vitæ, quod nequit aliter evitare, potest sumere medi-

mina in præteritis editionibus omissa suppleantur; alia item sanctorum, et beatorum nomina ex integro adduntur.

(13. An. 1680 dubitatio exorta est, an descriptio in Martyrologio Romano extensionem cultus importet. Itaque D. Prosper Bottinius pro suo, ut aiunt, Promotoris fidei munere, S. R. C. dissertationem exhibuit, in qua eam descriptionem, cultum, ejusque extensionem importare multis contendebat. Atque hæc Bottinii sententia plurimis probata est. At contra cardin. Lambertinus in laudato opere *Deservor. Dei beatif. l. c.*, cap. 19 sensit « descriptionem nominis alicujus in Martyrologio Romano ad historiam gestorum pertinere. » Hanc vero doctissimi cardinalis, postea Summi Pontificis sententiam singulari dissertatione adversus Bottinianam propugnavit vir eruditissimus D. Emmanuel de Azevedo, atque ea prostat inter hujus *Exercitationes relectas*, Venetiis ann. 1783, excusas p. 647 seq.

(14. S. R. C. 10 Julii ann. 1616, itemque 31 Augusti, ann. 1680 decretum edidit *De non apponendis in Martyrologio Romano, nisi sanctis canonizatis*. Nihilominus, ex peculiari Summorum Pontificum indulgentia, beatorum aliquot nomina Martyrologio inscripta novimus, ut verè idem Azevedus animadvertit, *Exercit.*, p. 11, exercit. 38, p. 92, quas videsis.

Lectio Martyrologii in choro ad primam præscripta est. Triduo tamen Hebdomadæ sanctæ omittitur, quia Christi Passioni jam nimis sumus intenti, ut de passione aliorum sanctorum cogitemus. Alia vide infra, v. NATALIS.

MATER.

tinere ab hujusmodi remediis, et postponere propriam vitam corporalem saluti aeternæ proles. — 10. Foetus quando animetur? — 11. Alia, remissive. — 12. An mater teneatur permittere sectionem, ut baptizetur puer, alias moriturus sine Baptismo. — 13. Mater prægnans crebras et numerosas choreas ducens cum agitatione, ob periculum, in quod injicit se ipsam, et foetum, regulariter non eximitur a peccato gravi. — 14. Mater tenetur alere filios primo triennio. — 15. Alia quoad hæc, remissive. — 16. Mater, et nutrix, quæ sine debita cautela infantem tenellum retinent noctu in lecto, in quo ipsæ cubant, sive sequatur suffocatio, sive non, ordinarie peccant graviter. — 17. Possunt tamen dari casus, in quibus mater et nutrix excusentur a culpa gravi, et etiam aliquando a veniali, et assignantur. — 18. Mater suffocans, seu occidens filium, de rigore, privilegio immunitatis gaudere debet. — 19. Mater prætensa rea infanticidii extracta ab hospitali ad formam bullæ, gaudet immunitate, adeoque est restituenda dicto loco immuni. — 20. Matricida extractus ab ecclesia gaudere debet immunitate ecclesiastica. Cavendum tamen est, ne in his tribus ultimis casibus interveniat casus præmeditatus, ob quem rei homicidii privantur immunitate ex noviss. constitut. Benedict. XIII relata sub *Immunitas*. Et ex alia noviss. const. Benedict. XIV allata in *Supplem.* ad dict. *Immunit.* — 21. Matris mœstitia est filius stultus. — 22. Matris maledictio eradicat fundamenta. — 23. Subnectuntur *Add. ex aliena manu*, ad n. 31.

camenta ordinata directe ad ipsius salutem, quamvis indirecte possint tendere ad foetus

rondum animali interitum. *Communis*, cum S. Antonino in part., tit. 7, cap. 2, § 5; Diana, part. vii, tract. 5, resolut. 34; Bossio, *Tract. de effect. matrim.*, cap. 9, n. 80; Cardin. de Lugo, tom. I, disp. 10, n. 132, et alii passim. Eadem est ratio quoad hoc de expulsionem seminis, et fetus nondum animati; unde sicuti licite sumuntur medicamenta directe ordinata ad sanitatem, quamvis ex iis sequi possit seminis effusio, seu pollutio omnino præter intentionem, et consensum, ita licite possunt sumi medicamenta directe ordinata ad salutem matris prægnantis; quamvis indirecte omnino præter intentionem ex iis sequi possit fetus nondum animati interitus.

(2. Non potest tamen mater prægnans in tali periculo ob tuendam sanitatem sumere medicamenta ex se, et directe tendentia ad interitum fetus, quamvis nondum animati. Lugo, tom. I, disp. 10, sect. 5, n. 132; Sporer, tom. III *Theolog. sacramental.*, part. iv, c. 4, sect. 1, n. 704, cum aliis ibi citatis. Basilius Pontius, lib. x, c. 13, n. 2; Bonacina, *De restit.*, disp. 2, q. ultim., punct. 7, n. 3; Vasquez, *Opuscul. de restit.*, c. 2, § 1, dub. 7, n. 29, et cap. 3, § 6, dub. 15; Mazuchellus, *De casibus reserv.*, disp. 2, cap. 2, q. 1, difficul. 3; Navarr., in cap. 25, n. 62; Corduba, in *Summa*, q. 137, dic. 4, et in *Questionar.*, lib. I, q. 38, dub. 2; Rosignolus *De effectibus matrim.*, contract. 15, *De matrim.* 8, prænotat. 11, n. 3; Covarruv., in Clementin. *Si furiosus*, part. II, n. 1; La Croix, l. III, part. I, n. 286; Lessius, lib. II, cap. 9, dubit. 10, n. 61, et alii passim contra Torreblancam *De magia*, lib. II, c. 34, n. 10, Joan. Angelum Bossium, tract. *De effectibus matrim.*, cap. 9, n. 83, et alios. Et ratio nostra est, quia sicuti pro tuenda salute propria, quamvis aliud remedium non suppetat, non licet directe procurare seminis emissionem, seu pollutionem, ut tenet communis doctorum, et patet ex dictis verb. *Luxuria*, n. 37, ita neque pro tuenda salute matris, quamvis aliud remedium non suppetat, erit licitum procurare directa remedia, seu medicamenta de se primo tendentia ad interitum fetus, quamvis nondum animati: est enim tam intrinsece mala abortio voluntarie et directe procurata, quam intrinsece mala sit pollutio.

(3. Si medicamentum, seu remedium æque tendat ad sanitatem matris, ac ad interitum fetus nondum animati, potest mater probabilius illud licite sumere. Sanchez lib. IX *De matrim.*, disp. 20, n. 18; Trullench., in *Decalogum*, tom. II, lib. IV, c. 1, dub. 4; Diana, part. VII, tract. 4 *De abortu*, resolut. 26; Rosignol., *loc. cit.*, n. 4, et alii infra citandi sub. n. 6. Et ratio est quia, quando remedia, seu medicamenta æque tendunt ad sanitatem matris, ac ad interitum fetus nondum animati, mater illa sumens non dicitur directe procurare ejusdem fetus interitum, seu abortum, sed solummodo directe procurat suam sanitatem, quam apta sunt de se conferre illa remedia, seu medicamenta, adeoque in tali casu potest licite illa

sumere, quamvis ex ipsis æque sequi possit præter suam intentionem abortus fetus, cum tunc mater utatur jure suo potius sibi in æquali periculo consulendi, quam foetui.

(4. Quando fetus est jam animatus, certum est, quod non potest mater, pro salvanda propria vita, licite sumere medicamenta, seu remedia de se directe, et primario tendentia ad interitum ipsius fetus animati. *Communis*, ac certa cum Sanchez lib. IX, *De matrim.*, disp. 20, n. 7; Bossio, *Tract. de effect. matrim.*, c. 9, n. 127; Sporer, tom. III *Theol. sacram.* part. IV, cap. 4, sect. 1, n. 710. Et ratio est, quia directe, et voluntarie occidere hominem innocentem, ut esset in casu de foetu animato, est intrinsece malum, quod nullo unquam casu potest esse licitum. 5. (Nec etiam potest mater licite sumere talia remedia in casu, quo dubitet, an de facto sit fetus animatus, quia cum supra sub. n. 3 fuerit conclusum, non posse matrem licite sumere talia medicamenta, ex se, et directe tendentia ad interitum fetus, quamvis nondum animati, tanto minus poterit illa sumere exstante dubio, an fetus sit jam animatus? cum sic se insuper voluntarie, et directe exponeret periculo occidendi hominem innocentem, quod est grave peccatum. *Communis* cum supracitatis.

(6. In casu autem, quo medicamenta, seu remedia adhibenda æque efficaciter tendant ad sanitatem matris, et interitum fetus animati, alioquin desperati, poterit mater probabilius licite ea sumere: Sanchez lib. IX *De matrim.*, disp. 28, n. 18; Trullench., in *Decalog.*, lib. V, cap. 1, dub. 4, n. 5; Raymundus, *De ortu infant.*, cap. 9, n. 3 et sequent.; Diana, part. VII, tract. 5, resolut. 36; Joan. Angel. Bossius, *Tract. de effect. matrim.*, c. 9, n. 121; Bonacina, *De restitut.*, disp. 2, q. ultim., sect. 1, punct. 7, n. 3, vers. *Addo tamen*; Villalobos II part. *Summa*, tract. 12, difficult. 3, n. 2, in fine; Rosignol. *loc. cit.*, n. 7; Sporer, *loc. cit.*, n. 712, ubi hanc dicit esse veram sententiam; quidquid negent Corduba, Vega, Lugo, Lopez, et alii. (7. Et ratio est, quia sic mater non intendit directe mortem fetus animati, ut præterdunt adversarii, sed propriam sanitatem, ad quam conservandam, adhibendo talia remedia, utitur jure suo, cum potius jus habeat mater ad conservandam vitam suam, quam habeat fetus animatus, cum hic a matre dependeat, et non e contra, adeoque, etc.

(8. Dato tamen, quod certo, vel probabiliter medicorum judicio, mater simul cum foetu animato ante partum moritura sit, et adhibitis remediis, spes sit, quod saltem mater servari possit, tunc licite potest mater adhibere remedia per se directa, et efficacia ad suam sanitatem, ut est venæ sectio, medicamentum purgativum, et hujusmodi, quamvis inde per accidens contingat foetum animatum enecari, alias enim periret Mater una cum foetu, per talia vero remedia forte liberabitur uterque. Sanchez lib. IX *De matrim.* disp. 20, Laymann, lib. III, tract. 3, part. III,

cap. 4, n. 4; Diana, part. VII, tract. 5, resolut. 35; Lugo, *loc. c. disput.* 10, sect. 10; sect. 10; Sporer, *loc. c.*, n. 711, et, ipso teste. *Communis* aliorum.

(9. Exstante vero spe, quod proles possit in lucem viva prodire, et baptizari, tenetur mater abstinere ab hujusmodi remediis, et postponere vitam propriam corporalem salutem æternæ prolis; Joan. Angelus Bossius *Tract. de effect. matrim.*, cap. 9, n. 130; Lessius lib. II *De justitia et jure*, c. 9, n. 63; Raynaud., *De ortu infant.*, cap. 9, n. 21; Sanchez, lib. IX *De matrim.*, disp. 20, n. 17; Diana, part. VII, tract. 5, resolut. 37; Lugo, *loc. c.*, disp. 10, sect. 5, n. 133; Sporer, *loc. c.*, n. 713; Rosignol., *loc. c.* n. 8; et alii passim. Et ratio est, quia, ut docent communiter doctores, lex, et ordo charitatis exigit, ut aliena vita spiritualis præferatur propriæ vitæ corporali, adeoque mater in tali casu tenetur potius abstinere ab hujusmodi remediis cum suæ vitæ periculo, quam exponere prolem æternæ damnationi quoad poenam damni.

(10. Fœtus autem existimatur animari in maribus die 30, vel 35, vel 40, vel 45. In feminis vero die 35, vel 40, vel 45, vel 50. Sic juxta veriore sententiam probat ex Hippocrate Lessius, l. c. n. 65; Lugo, l. c., n. 133, et alii. Hinc Innocentius XI die 2 Martii 1679 merito damnavit sequentem propositionem, 35, in ordine: « Videtur probabile omnem foetam, quandiu in utero est, carere anima rationali, et tunc primum incipere eandem habere, cum paritur, ac consequenter dicendum erit in nullo abortu homicidium committi. »

(11. Alia vide verb. *ABORTUS*, ubi datur etiam sequens propositio 34 in ordine inter damnatas a d. Innocentio XI, die et anno, quo supra ibi; « Licet procurare abortum ante animationem foetus, ne puella deprehensa gravida occidatur, aut infametur. »

(12. Matrem teneri permittere sectionem sui, et posse ab aliis secari, ut baptizetur puer alias moriturus sine baptismo, docent Joan. Angelus Bossius *De effect. matrim.*, cap. 9, n. 200; Torres, 2-2, tom. II, disp. 26, dub. 2, n. 27; Raynaudus *De ortu infant.*, cap. 5 et 6, n. 8; Corduba l. I, q. 26, in secundo puncto; Ludovicus Lopez, prima part. *Instruct.*, cap. 67; Toletus, in *Summa*, lib. IV, cap. 10, n. 2; Azorius, tom. II, lib. XII, cap. 4, § *Tertio loco*; Rosignol., *De effectibus matrim.*, contract. 15, prænot. 15, n. 8; La Croix, lib. VI, p. 1, n. 293, cum aliis ibi citatis; Gobat, tom. I, tract. 2, cap. 8, n. 239, appendic. 1, ubi retractans quæ prius scripserat de vetita hujusmodi sectione; et judicio ac testimonio plurium recentiorum medicorum, certissimisque exemplis una cum Raynaudo, l. c., probat talem sectionem uteri matris sine periculo ejus vitæ fieri posse, adeoque ad eam teneri; quod, his stantibus, utique tenendum esse et nos censemus. Secus vero si ob id occidenda esset mater, ut docent S. Thomas III part. *Summa*,

q. 68, art. 11, ad 3, ubi expresse dicit: « Non sunt facienda mala ut veniant bona, ut dicitur ad Roman. III, et ideo non debet homo occidere matrem ut baptizet puerum. Si tamen mater mortua fuerit vivente prole in utero, debet aperiri, ut puer baptizetur. » S. Antonius III part. *Summa* tit. 14, cap. 13, § 1; Natalis Alexander tom. I *Theolog. dogmatic. et moral.*, lib. II, *De baptismo*, cap. 7, regul. 2; Pontas, verb. *Baptismus*, casu 39; Bonac., *De baptismo*, disp. 2, q. 2, punct. 6, n. 9, cum pluribus aliis ibi allegatis; Boyvin tom. III *De sacramentis*, disp. 2, q. 6, conclus. 3, in fine; Coninch, in III part., q. 66, art. 7, n. 75; Comitulus in *Respon.*, lib. I, q. 14, testans de communi, et dicens, neque id licere, etiamsi mater ad sui occisionem consentiat, quia corporis sui nemo dominus est l. *Liber homo*, 13, ff. *Ad legem Aquiliam*, sed Deus solus est directus, et absolutus Dominus humanæ vitæ, *Sapient.* cap. XVI, v. 13, ibi: *Tu es, Domine, qui vitæ et mortis habes potestatem*, cum similibus, in *Additionibus ad Theologiam moralem* P. Cuniliati, tract. 8 *De quinto Decalogi præcepto*, cap. 1, § 3, ad n. 7, hæc leguntur: « Joannes Verardus Zeviani Opusculum edidit impressum Veronæ 1736, in quo *De embryulcia*, sive fetus vivi extractione per uncus disserit: ostenditque, extractionem hoc modo peractam non esse illicitam. Hisce verbis casum ipse proponit: « Difficillimus omnium, ait, a recentissimis, iisque peritissimis artis obstetriciæ professoribus, tristissimus, atque implicatissimus casus, qui, cum pariendi tempus accesserit, mulieribus accedere potest, ille jure censetur, cum fetus ob caput valde magnum, vel ob vias nimis angustas in ore uteri, vel vagina immotus hæret. Hinc chirurgus ad extrema sæpe, et majora artis præsidia veniendum est. Ibi enim impactus et quasi incuneatus fetus manet, et fere intra triduum moritur, matrem ipsam in gravi vitæ periculo constituit, nisi protinus educatur. Educi autem facile, ut alias fieri solet, per manus chirurgi non potest, quia manus demitti nequit, neque lubricum caput apprehendi, aut sine mortifera cerebri compressione retrudi potest, ut pedibus apprehensis extrahatur fetus. Cum talis casus incidit, chirurgus uncum undique levem, breviorisque acuminis, non festinanter nimis capiti fetus infigit, deinde attrahit, non omni omnino vi cogendo, sed ita ut ex facili integer fetus subsequatur. Sic fit, ut mater servetur ut plurimum, fetus vero aliquando. » Porro fetus vivos sic peruncos extrahere, non esse interfectionis genus assertit ipse; et ad evincendum plura affert, præsertim, inquit, quod occisio, quin desperatam vitam, ut in casu nostro accidit, in ambiguam redigat, eam omnino extinguat; additque, non esse ita lethiferam hanc curandi rationem, ut vulgo creditur, quod experientia optima rerum magistra comprobabat, ac tandem recte concludi posse existimat, istam curandi rationem, qua vivi fetus uncis extrahuntur, tanquam illicitam non esse rejiciendam, imo et probandam, cum morbi ratio non solum matri, sed foetui quo-